

դարու ժամանակի. եւ ' իմիջի վեհից կենցաղակից մարդկանն, (յորոց զշատս հարկ եւ կամք եղեն մեզ ' իպատմութեանս՝ յանդիման նմին կարգել մի ըստ միոջէ), ցուցաւ նա վեհագոյն: Զի թէպէտ եւ առաւելեալ գտանիցի ոմն²⁴² ' ինոցանէ՝ բազմագոյն եւ ճակատամուղ պատերազմաց յաղթանակօքն եւ վսեմութեամբ բարուց, այլ ոչ եւ նորոյ իմն տէրութեան կամ կրօնից հեղինակ գտաւ. եւ թէ ոմն²⁴³ լայնատարած աշխարհաց տիրելով եւ ոչ վերջացեալ յարիական եւ ' իքաղաքատես հանդիսից, կամէր աշխարհահռչակ տէր եւ ինքնակալ կոչիլ, սակայն ստիպեցաւ խոնարհել եւ առաջի անմիապետ ընկերհաշտութեանց գեղեցիկ աշխարհին Իտալիոյ. անգոսնեցաւ իրաւամբք վասն բազմապատիկ անգթութեանցն ' իքնակիչս եւ ' իքնակութիւնս Իտալացոց. ' իհուր եւ ' իսուր դատելով. եւ առաւել փառասէր՝ քան փառաւոր ցուցաւ ' իմեծութեանն: Ա՛յլ ոմն պատկառելի հանուրց՝ առաքինութեամբք եւ կրկնակի իշխանութեամբք²⁴⁴, որով խոնարհեցոյց զբազմաց գլուխս, այլ ոչ որպէս ըղձայրն եւ նկրտէր՝ հնազանդեցոյց. եւ ոչ բաւեաց ' իվերայ ամենայն ջանիցն՝ ' իբազմամեայ դիտումն նպատակին ժամանել, յազատութիւն Երուսաղեմի՝ աշխարհախումբ խաչակրութեամբ: Էին էին սոցա եւ այլոց վեհից²⁴⁵՝ բազմապատիկ բարեմասնութիւնք. յորոց ոչ յետնեալ գոլով Լեւոնի, ոչ ' իքաջութենէ, ոչ յերկայնատութենէ, եւ ոչ ' իպէսպէս ճարտարութեանց. հանդերձ խորատես քաղաքագիտութեամբ, եւ ' իվերայ այսոցիկ մեծոգութեամբ եւ ազնուութեամբ իսկ բարուց, լիապէս եւ հաստատապէս եցոյց, կատարեաց եւ կառոյց ' իմէջ բազում գործոց՝ զմին, զմեծն եւ զկարելոր, զթագաւորութիւն իւր, եւ նովիմբ զՎերականգնումն եւ զհռչակ ազգին իւրոյ Հայկազնի. զի ոչ յաւուրս իւր միայն ' իմիջի ազգաց, այլ եւ մինչեւ ցայս օր՝ ծանօթագոյն յեղանակ կամ յայտնութիւն Հայութեան առ օտար ազինս՝ է ժամանակն իւր եւ գործ այսպիսի. առ որով՝ աղօտանան փառափայլ արարք վեհիցն յիշեցելոց: Մարթ էր մաշել ժամանակի, եւ մարթ է մաշել եւ եւս զյոլովս ' ի

²⁴² Սալահէտտին:

²⁴³ Փրետրիկ Ա կայսր:

²⁴⁴ Բազում անգամ յիշեալ Քահանայապետն Իննովկենտիոս Գ:

²⁴⁵ Որպիսիք հանդիսացան 'ի ժամանակակիցս Լեւոնի եւ 'ի ծանօթս 'ի պատմութեանս յայսմ, փեսայն իւր Յովհան Պրիեն, Առիւծասիրտն Հռիկկարդ, Դուքսն Վենետկոյ Ենրիկոս Տանտոլոյ՝ առողն Կ. Պօլսի, Փիլիպպոս-Օգոստոս թագաւոր Փռանկաց, եւ այլն: